

Vanstads kyrka

55.6214, 13.8595

Vanstads kyrka är huvudsakligen byggd i slutet av 1860-talet, men det ovanligt låga tornet är en rest av en tidigare medeltida kyrka. Tornet har tjocka gråstensmurar och var en gång avsevärt högre än det är idag. Sin nuvarande höjd och utseende fick den på 1860-talet, detta efter att återuppbyggdes efter att den del av tornet hade rasat.

Den nuvarande kyrkan ritades av byggmästare J Hallberg från Ängelholm, och vid uppförandet på 1960-talet återanvände man alltså delar av den gamla kyrkan.

Kyrkan renoverades på 1930-talet under ledning av domkyrkoarkitekt Theodor Wåhlin, men även senare renoveringar har skett.

I tornet hänger två klockor, lillklocka av malm, ursprungligen från 1634, men omgjuten 1781 i Malmö av Maria Wetterholtz genom sonsonen Jonas Wetterholtz. Och storklocka är tillverkad 1833 i Kristianstad av E.M. Fries.

I kyrkorummet finns också en liten klocka från början av 1700-talet, och som efter att ha tjänat i den gamla Vanstads kyrka, under många år tjänade som vällingklocka på Vanstadtorps säteri, innan den på 1970-talet kom tillbaka till kyrkan.

I vapenhuset ligger även en gravhäll av kalksten till minne av en kyrkoherde och häradsprost född år 1693 och död år 1770. En annan gravhäll är till minne av prosten Pehr Christiansson Malmström död år 1811.

På den Series Pastorum som finns i kyrkan kan vi bland annat se namnet J O Engfeldt, vilket står för Jörgen Olsson Engfeldt, tidigare stadskomminister i Carloi kyrka i Malmö, innan han kom hit till Vanstad 1894. Han omtalas som en rakryggad och ren man med välansat skägg, men det berättas också om honom att han nyttjade snus i sådan mängd att detta färgade skägget starkt gulaktigt! Till och med under predikningarna var hans behov av snus stort. En dosa fanns i predikstolen och varje gång det var bön, vilket för hans del skedde ganska ofta, passade han på att ta en prilla i det att den ganska korte kyrkoherden sjönk ur församlingens åsyn. Det sägs att predikningarna med denna stimulans kunde bli rätt långvariga! En gång var predikan så lång att kyrkoherdehustrun Pauline gäspade käken ur led och fick gapande bäras ut ur kyrkan.

Dopfunten är huggen under senare delen av 1100-talet av den så kallade Bollerupsgruppen. Dopfatet av mässing har syndafallet i högrelief.

Målningen vid dopaltaret till vänster i koret är gjord av Axel A Kulle. Konstnären som var medlem och även lärare vid Konstakademien har av en samtida beskrivits enligt följande: "Han var alltid klädd i svart bonjour, bar det vita håret nerkammat i fransk lugg o såg ständigt dyster o nere ut. Jag hörde honom aldrig säga ett ord".

Altarskränket uppfördes 1909, och har i nischerna fyra snidade figurer i ek föreställande Matteus, Markus, Lukas och Johannes. Två av dessa figurer är från 1600-talet och två troligen av yngre datum, men det är dock oklart vilka som är äldst. Altaruppsatsen med framställning av Nattvardens instiftelse och predikstolen från 1400-talet är också från gamla kyrkan.

Glasmålningarna på båda sidor om altaret är utförda 1984, av konstnär Jens Ewald Hansen och kom till tack vare en donation från Anders och Ebba Nilsson.

Det södra korfönstret visar Maria Magdalenas möte med den uppståndne i den övre delen, medan den nedre skildrar Jesus nedtagelse från korset.

Det norra fönstret visar Kristus i Getsemane örtagård, tillfångatagandet och Golgatavandringen.

I kyrkorummet hänger flera ljuskronor. En av dessa i malm är från 1700-talet, och två utförda i mässing är från 1911.

Bonaden på västra väggen i kyrkorummet är skänkt av en tysk familj som bodde i Vanstad, och är troligen gjord i Tyskland.

Orgelfasaden i guld och vitt hörde ursprungligen till en orgel som Pehr Zacharias Strand byggde för den ursprungliga Caroli kyrka i Malmö, föregångaren till dagens Caroli kyrka. Stockholmsmästaren Pehr Zacharias Strand räknas som en av de främsta i den svenska orgelbyggerhistorien.

Orgeln hamnade i Vanstad 1884 när gamla Caroli revs och nya Caroli byggdes.
Samma år som han byggde denna orgel konstruerade han också landets vid den tiden största orgel med 61 stämmor i Lunds domkyrka.

Källor:

Pdf: "Vanstads kyrka - underhållsplan 2009". Ina Bäck, Restaurator.

Tidningsartikel: "Snuset gav kyrkoherden styrka".

Muntlig information.